

G e n n a d i O b a t n i n

ARKAISMIN DISKURSSI VENÄLÄISESSÄ KULTTUURISSA

[Diskurssin käsite](#) | [Arkaismin diskurssi](#) | ["Arkaisti-uudistajat"](#) | [Oma ja vieras](#) | [Uusi ja vanha](#) |
[Viitteet](#) | [Kirjallisuus](#) | [PDF](#)

D i s k u r s s i n k ä s i t e

Diskurssilla tarkoitetaan tässä yhteydessä tiettyä käsitysten muodostamaa kokonaisuutta. Nämä käsitykset ovat sidoksissa tiettyyn sanalliseen käyttäytymiseen (strategiaan). Tässä mielessä tärkeiksi osoittautuu kaksi näkökulmaa:

- diskurssi ei liity suoraan johonkin "kirjallisuushistorialliseen jaksoon" tai "yhteiskunnallis-poliittiseen muodostelmaan", toisin sanoen hegeliläisyyteen tiukassa tai kansanomaisessa (kuten marxismi) muodossaan.
- tämän käsitteen käyttö ei edellytä taiteellisen ja ei-taiteellisen tekstin erottamista toisistaan. Tämän vuoksi huomion kohteena on sanan suhde kuvaamaansa asiaan (refererenttiin). Sana tekstissä tai sana puheessa kiinnostaa minua huomattavasti enemmän kuin tekstin käsite tai puhe tutkimuskohteena.

Tällainen diskurssin tulkinta on lähellä [Michel Foucaultin](#) (1966) tulkintaa: diskurssi tarkoittaa kirjoittamattomien sääntöjen kokonaisuutta (Foucault ei peräänkuuluta systemaattisuutta), sääntöjen, jotka kuuluvat ikään kuin tekijän (kuluttajan) ja tekstin välille. Esimerkki voidaan löytää kirjeen kirjoittamisen kirjoittamattomista laeista. Esimerkiksi Venäjällä kirjoitus- tai tietokoneella kirjoitettua kirjettä pidetään vielä tänä päivänä epäkohteliaana eleenä vastaanottajaa kohtaan. Siksi [Konstantin Belmont](#), yksi ensimmäisistä venäläisistä koneella kirjoittaneista kirjailijoista, pyyteli kaiken aikaa tätä anteeksi kirjeissään. Yhtä epäkohteliaana pidettiin tyhjän tilan jättämistä sivulle, ja siksi symbolisti [Andrei Belyi](#) päätti kirjeensä sivun loppua kohden yhä suuremmilla ja suuremmilla kirjaimilla [\[1\]](#). Tällaiset säännöt, jotka säätelevät tekstin luomista, muodostavat diskurssin.

Foucaultia, joka omien sanojensa mukaan tahtoi kehittää [Frierich Nietzschen](#) "Moraalin genealogiaa", kiinnosti näiden sääntöjen luomisen prosessi, siis sen

osoittaminen, että kaikki käsitykset, joita pidämme oikeina tai luonnollisina, on joskus luotu, että niillä on historiallinen ja kulttuurinen luonto, että ne eivät ole absoluuttisia. Tätä Nietzsche kutsui käsitteiden "genealogiaksi", Foucault taas käsitteiden "arkeologiaksi". Kehittäessään edelleen tätä paljastavaa "Nietzschen impulssia" Foucault näki säännöt vallan ilmentymänä. Carlo Ginzburgin tarkkanäköisen huomion mukaan Foucault oli enemmän kiinnostunut alistamisesta kuin näiden käsitteiden ja sääntöjen sisällöstä [2]. Tässä yhteydessä tärkeää on vain se, että diskurssi säätelee käyttäytymistä, joka puolestaan täytyy ymmärtää hyvin laajassa merkityksessään. Esimerkiksi tässä tapauksessa vaatteiden valinta ja runomitan valinta kuuluvat käyttäytymisen ulottuvuuteen: voin pukea ylleni shortsit siinä kuin frakinkin, voin valita runomitaksi sonetin tai 4-polvisen jambin (Aleksandr Pushkinin *Jevgeni Onegin* -romaanista tuttu klassinen mitta). Itse asiassa mikä hyvänsä tekstin ymmärtäminen perustuu tekijän tietoisien tai tiedostamattoman valinnan tulkintaan. Käyttäytymistä, joka perustuu valintaan, voidaan *Mihail Bahtinin* mukaan nimittää "eleeksi" (postupok) (Bahtin 1994 /1923/): diskurssi tekeekin biologisesta käyttäytymisestä kulttuurisen eleen (strategian, kirjoituksen).

Arkaismin diskurssi

Kuvaukseni kohteena on ehdollisesti nimeämäni "arkaismin diskurssi". Käsitteitä "arkaistit" (arhaisty) ja "uudistajat" (novatory) on ensin käyttänyt *Juri Tynjanov*, joka nimesi niiden avulla artikkelikokoelmansa (Tynjanov 1929). Tynjanov kuului venäläisten formalistien ryhmään, 1920-luvun kirjallisuustieteelliseen koulukuntaan. Formalistit olivat lähellä varhaisia venäläisiä futuristeja, jotka nimittivät itseään italialaisten futuristien mukaan. Lähellä avantgardea toimineena kulttuuripersoonana Tynjanovia kiinnosti kysymys uudistamisesta, tuoreesta luomisvoimasta, koska avantgardehan on nimenomaan aina uutta luovaa taidetta. Tiedemies Tynjanov tutki kaunokirjallisten keinojen historiaa, ennen kaikkea runokieltä, sillä nimenomaan runokieli oli venäläisten futuristien keskeisten eksperimenttien kohde (esim. "zaum"). Runokielen uudistaminen on "Arkaistien ja uudistajien" ytimessä, jossa Tynjanov kehitti ideaansa "kirjallisesta tosiosta" (keskusta ja periferia). Keskeisessä tähän teemaan liittyvässä artikkelissa "Arkaistit ja Pushkin" Tynjanov nimitti "vanhemmiksi arkaisteiksi" kirjailijat, jotka olivat Pushkinin vastustajia, kirjallisen yhdistyksen, jota kutsuttiin "Beseda ljubitelej russkogo slova" [3] -nimellä (Vasili Shishkov, Aleksei Hvostov). "Nuorempia arkaisteja" olivat kansallismieliset romantikot (kuuluisimpia heistä *Wilhelm Kuchelbecker* ja Aleksandr Griboedov). Arkaismin kirjallisen estetiikan pääpiirteet Tynjanov luokitteli seuraavasti:

- lingvistinen teoria venäjän kielen muinaisuudesta, joka saa alkunsa joko muinaiskirkkoslaavista tai suoraan kreikasta (luonnollisesti tässä toistuu saksalaisten romantikkojen teoria, jossa nämä liittävät kielensä suoraan sanskriittiin);
- kiinnostus leksikaaliseen arkaaisuuteen, kansanomaiseen puheeseen, folkloreen ja arkikieleen;
- etymologian (sanan sisäisen muodon) aktuaalistaminen semanttisena keinona;
- "kirjallisuudellisuuden" kieltäminen, se yhdistetään kaunopuheisuuteen, retoriikkaan ja tyylin "kauneudellisuuteen" ja "siloitellummuuteen" yleensä, mutta myös kielileikkeihin, mm. riimin korostamiseen;
- keskittyminen puhuttuun (ei kirjoitettuun) sanaan, ja täältä kumpuaa huomio arkaaiseen, so. syllabiseen runouteen [\[4\]](#) ;
- vieraskielisten sanojen kääntäminen uusien omien keksimiseksi.

" A r k a i s t i - u u d i s t a j a t "

Poliittisesti "vanhemmat arkaistit" olivat konservatiiveja, kansallisvaltion kannattajia, Valistuksen, zapadnikkien ja vallankumouksellisten jyrkkiä vastustajia [\[5\]](#). Vaikka "nuoremmat arkaistit" olivatkin radikaaleja ja jopa vallankumouksellisia, Tynjanov kiinnitti erityisesti huomiota siihen, ettei "arkaistisuus" liity reaktionismiin [\[6\]](#). Ristiriita on tässä tapauksessa näennäinen: sekä vanhemmat että nuoremmat arkaistit olivat utopisteja, tyytymättömiä vallitsevaan asiantilaan (kirjallisuudessa, valtiossa, yhteiskunnassa). Tynjanovin perusjohtopäätös - joskin pikemminkin hänen muiden töidensä perusteella muotoiltu - olikin se, että arkaistit olivat todellisia uudistajia (kirjan alkuperäinen nimi olikin "Arkaisti-uudistajat"), heidän tapansa hakea vanhavanäläistä osoittautuikin uuden etsimiseksi. Näin ollen arkaismin diskurssin kannalta kaikkein intensiivisin luonnehdinta kiertyy kahden läheisesti toisiinsa liittyvän teeman ympärille: oman ja vieraan sekä vanhan ja uuden problematiikkaan - kirjallisuudessa, yhteiskunnassa, valtiossa.

O m a j a v i e r a s

Ottakaamme muutama esimerkki läntisten kulttuurituotteiden omaksumisesta

venäläisessä kulttuurissa:

- [Mihail Lomonosov](#) uudisti 1700-luvulla venäläisen runosysteemin syllabotoniseksi kopioiden sen kokonaisuudessaan saksalaisten esikuvien pohjalta. Hiukan aikaisemmin [Pietari Suuri](#), joka oli päättänyt tehdä Venäjästä eurooppalaisen valtion, alkoi kopioida mm. keskiverto länsimaisen ihmisen vaatetusta ja ulkomuotoa. Kertomuskokoelma *Fiziologija Peterburga* (Pietarin fysiologia, 1845), joka tarkoittaa realismin koulukunnan perustamista, oli kopioitu ranskalaisista esikuvista. Venäjän kieli vastusteli Lomonosovia, ja vaadittiin kokonainen vuosisata ennen kuin venäläinen runomitta löysi oman systeeminsä (tonaalisen). Pietarin uudistusten seuraukset, ennen kaikkea "kahden pääkaupungin" kysymys - Pietarin ja Moskovan vastakkainasettelu - voidaan aistia vielä tänäkin päivänä. Kopiointi tarkoittaa tiettyä käyttäytymisstrategiaa kulttuurissa, tässä merkityksellistä on "lännen kaltaisuus", esikuvan mukaan toimiminen.
- Venäläinen filosofia alkaa kiinnostuksesta saksalaiseen idealismin filosofiaan. [Kreivi Uvarovin](#) teesi "ortodoksisuus, itsevaltiut, kansallismielisyys", josta tuli tsaarinajan Venäjän virallinen doktriini, tarkoittaa työstettyä käsitystä kansasta hengen kantajana ja uskonnollisen ja maallisen vallan mystiikasta Herderillä, Hegelillä ja muilla saksalaisilla romantikoilla [7]. Kun keisari Wilhelm II lähetti joukkonsa "bokserikapinaa" kukistamaan Kiinaan, hän oli huolissaan vain saksalaisen kolonian säilymisestä. Venäläinen runoilija Vladimir Solovjev kirjoitti tästä aiheesta "wagnerilaisen" runon "Zigfriedille", jossa hän hyväksyi tämän teon, sillä hän näki "bokserikapinassa" alun Aasian tunkeutumiselle kristilliseen maailmaan (runo päättyy Wilhelm-Zigfriedille osoitettuun puhutteluun: "sinä ymmärsit: miekka ja risti ovat yhtä" [8]). Dostojevski ja Tolstoi tukeutuivat molemmat tietoisesti Rousseaun *Tunnustuksiin*, mutta antoivat - kumpikin tavallaan - tunnustuksellisuudelle täysin toisenlaisen tyylin ja idean. Venäläinen realismi kehitteli ranskalaista esikuvaa puolen vuosisataa, kunnes palautti sen länteen Tolstoin ja Dostojevskin muodossa. Avantgarde-kulttuurin kopiointia vastaa modernistisen kulttuurin muuntaminen, sillä modernismissa tavoitteena on nimenomaan "olla venäläistä" (tarvitaan omat platonit ja nopeaälyiset newtonit). Läntä ei koeta jäljittelyn esikuvaksi, vaan edistyksen lähtöpisteeksi (vaihtoehtoisesti: joksikin, joka täytyy ottaa haltuun). Tämä omaksumistapa on arkaismille tyypillistä.

Oma ja vieras kielellisen strategian näkökulmasta

- käännös adaptaationa: demokratia - "narodopravstvo" (vrt. "kansanvalta"),

käsitys vihollisesta ja "kansallisen suvereniteetin" teoria ([Aleksei Homjakov](#) oli sitä mieltä, että venäläinen itsevaltius on demokraattista, koska kansa oli uskonut oikeutensa Mihail Romanovin käsiin, näin ollen itsevaltiutta pidettiin venäläisenä demokratiaversiona); humanismi ja Solzhenitsyn; filosofia - "ljubomudrie" ("viisauden rakkaus"), "prividimost'" ("näyt", [Vladimir Odojevskin](#) käännöksessä "hallusinaatio").

Uusi ja vanha

Tynjanovin mekanismia (modernisaatio arkaisaation kautta) voidaan onnistuneesti soveltaa modernistisen diskurssin kuvaamiseen, jos pohditaan sitä "arkaismin diskurssina".

Kirjallisen systeemin modernisaatio

- arkaismi kirjallisuuden piirissä (Ivan Konevskoi, [Vjatsjeslav Ivanov](#), [Velimir Hlebnikov](#) [9]). Shestov kirjoitti Ivanovin "Muusasta": "kuvitellaan, että Pietarin kaduille ilmestyy nainen, joka on pukeutunut rääsyihin, ja rupeaa puhumaan ennustusta niin käsittämättömällä kielellä, että ihmiset karttelevat häntä".
- Arkaismi, paronymia ja sanaleikit [**Huom!** tekstijakson suomentaminen ei ole tarkoituksenmukaista, ks. [venäjänkielinen versio](#)].

Arkaismi vuosisadan vaihteen poliittisessa ajattelussa

[Nikolai II](#), jonka Venäjän ortodoksinen kirkko kanonisoi kesällä 2000 (ulkomaisissa Venäjän kirkkoissa hänet on kanonisoitu jo kauan aikaa sitten), on tutkimukselle yhä useammin paitsi poliittinen, myös kulttuurinen vaikuttaja. Tässä roolissa hän on alkanut kiinnostaa erilaisia tutkijoita (kuten myös Pietari Suuri, Napoleon tai kuka tahansa kuulus poliittisista vaikuttajista). Peruskysymys, jonka tutkijat tekevät Nikolaille post factum, kuuluu: miksi hän ei tahtonut millään hyväksyä perustuslakia, miksi hänen täytyi pitää niin tiukasti kiinni autokraattisesta hallinnosta, miksi, lopulta, hän tuki vahvasti "mustaa satasta", oikeistolaista terroristiorganisaatiota, joka syntyi hallituksen tuella vuonna 1905. Hän teki tämän "[Baileysin teon](#) aikana" [10] (siksi Baileysin armahtaminen sai niin vallankumouksellisen luonteen). Nikolai luopui naristen valtaistuimestaan, vaikka olisi aivan hyvin voinut tehdä myönnytyksen ja ryhtyä perustuslailliseksi monarkiksi, kuten Englannissa. Esimerkiksi [Pavel Miljukov](#), oikeistolaisten kadettien johtaja, ehdotti tätä hänelle. Samaten naristen hän teki joitakin demokraattisia

myönnytyksiä ensimmäisen v. 1905 vallankumouksen aikana: 18. helmikuuta hän lupasi demokraattisia vapauksia, mutta saattoi ne toimeen vasta 17. lokakuuta, vasta keväällä 1906 hän hajotti Ensimmäisen Duuman ja kokosi toisen vasta vuoden kuluttua, maaliskuussa 1907.

Vastauksia tähän on erittäin paljon: isä oli näin Nikolain kasvattanut, isä, joka oli myös venäläistämisen isä ja vanhanaikaisuuden ystävä, [Aleksanteri III](#). Nikolai oli mystikko-ihminen, tästä todistaa [Rasputinin](#) historia, jota jopa murhan jälkeen tsaariperhe piti pyhänä. Tsaaritar Aleksandra Fedorovna ollessaan vielä prinsessa Alisa Gessenskaja harrasti anglikaanisen filosofi-moralistin David Straussin mystiikkaa, ja tultuaan Venäjän tsaarittareksi hän luki amerikkalaisen presbyteriministerin James Russel Millerin tekstejä ja jätti satoja sivuja muistiinpanoja [\[11\]](#). Näin ollen hallitsijattaren protestanttinen mystiikka sai vankat perustat ja nivoutui virallisen venäläisen doktriinin "ortodoksia, itsevaltius ja kansanmielisyys" mystiikkaan. Ennen Rasputinia, kuten tunnettua, tsaariperheeseen oli otettu kuuluisan ranskalaisen okkultistin Papusin ylistämä Philippe. Nikolai II:lle mystiikka tarkoitti usekoa tsaarinvallan jumalallisuuteen, joka tässä tapauksessa oli tietysti hyvin vaikea jättää. Richard Wortman on todennut aivan oikein, että Nikolai II:n "vallan käsikirjoitus" perustui kansan kanssa solmittuun välittömään hengelliseen liittoon [\[12\]](#), Nikolai koki itsensä Venäjän mystiseksi johtajaksi.

Jää kuitenkin epäselväksi, miksi Nikolai tukeutui niin voimakkaasti menneisyyteen. Valtakunnallisen ideologian apoteosiksi muodostui tässä mielessä Romanovien kodin 300-vuotisjuhla v. 1913. Siellä tsaari esiintyi Pietari Suuren aikaa edeltävässä asussa, so. [Aleksi Mihailovitshin](#) ajan asussa [\[13\]](#). Yhtäältä se ikään kuin osoitti Romanovien suvun valtakauden alkuun, toisaalta tämä "muinaisuus" vastaanotettiin uudistuksena. Tämä oli Nikolain vastaus perustuslakivaatimuksille ja muille länsimaisille ilmiöille. Tärkeää on, kuten Wortman huomauttaa, että Romanovin sitoutuminen kansalliseen ideaan ja esittäytyminen muinaisen johtajan roolissa on rinnastettavissa eurooppalaisten monarkkien käyttäytymiseen. Hekin sovittelivat yllleen kansallisten johtajien mantteleita.

Mihin nämä symboliset naamiaiset perustuivat? Pietari Suuri, joka oli länsimaistanut Venäjän yhteiskunnan yläluokan, toi Venäjälle "imperaattorin" ("imperator") käsitteen, joka assosioituu suoraan Roomaan, imperiumiin, Eurooppaan jne. ("amperator", puhuivat venäläiset musikat, jotka assosioivat Pietarin antikristukseen [\[14\]](#)). Nikolai ikään kuin ehdotti sen korvaamista "tsaari"-sanalla ("tsar'-batjushka" /tsaari-isä/, puhuivat venäläiset musikat). Huolimatta jumalallisesta vallastaan tsaari on ikään kuin kansan isä, ja koko kansakunta on valtava perhe. On osoitettu jo aikaa sitten, että venäläinen 1600-luvun yhteiskunta (nimenomaan Romanovien hovin valtakauden alussa) rakentui perheiden

muodostamana systeeminä. Jokaisella perheellä oli oma henkinen johtajansa, "duhovnik", joka vastaanotti jäsentensä tunnustukset. Yhteiskunnan perhestruktuuri, josta luotiin valtiollinen periaate, niin kutsuttu "mestnitshestvo" oli Pietarin hyökkäyksen keskeisiä kohteita. Hän asetti valtiollisten laitosten johtoon ihmisiä "vailla sukua, vailla heimoa", taitavia onnenonkijoita, kuten [Menshikov](#) tai Hannibal, jonka jälkeläinen Pushkin oli. Siksi tsaarin ja tsaarittaren kuvan tuhoaminen perustui irstaussyytöksiin: tsaaritar ja Rasputin, tsaari ja esim. laupeudensisarret rintamalla [\[15\]](#). Näiden rakennelmien ideologisuus on vielä sikäli ilmeisempää, että todellinen kruunattu perhe, kuten tunnettua, ei ole mitenkään sukua sille kansalle, jonka hallitsijoita he ovat: eurooppalaiset kuninkaat ja tsaarit ovat sukua vain toisilleen muodostaen jonkinlaisen ylikansallisen perheyhteisön.

Onnenonkija on erittäin tyypillinen 1700-luvun hahmo [\[16\]](#), muistetaan vaikkapa Casanovaa. Onnenonkija on ihminen, joka toteuttaa etenemistään sosiaalisessa hierarkiassa joidenkin lahjojensa varassa. Siksi onnenonkija on kiinnostunut oman asemansa vaihtamisesta samaten kuin ylipäänsä portaikon vaihtamisesta. Nietzsche kirjoitti siitä, että keskiajalla vallankumouksia ei tarvittu, koska talonpoijan ei tarvinnut vaihtaa sosiaalista asemaansa, oli talonpojan omanarvontunto (Nietzschea kiinnosti aina omanarvontunnon vaarantuminen). Tässä on paikallaan muistuttaa itsensä nimittäjien ("samozvanets") kulttuurista, joka toteutui nimenomaan 1800-luvun lopussa, jolloin ilmestyi myytti Fedor Kuzmitshista, tsaari Aleksanteri III:sta, joka lähti kulkemaan pitkin Venäjää ollakseen lähempänä kansaa. Huomattakoon, että yksi venäläisten dekadenttien ensimmäisistä runokokoelmista (Dobroljubovin *Natura Naturans*) on omistettu Fedor Kuzmitshille.

Epäilemättä Nikolain tajunnassa Pietari Suuren Venäjä liittyi väistämättömään vallankumoukseen, "mestnitshestvon" tuhoamisen jälkeen itse systeemi vaati sitä ennemmin tai myöhemmin (muistutan, mitä Voloshin kirjoitti runoelmassaan *Rossija* vuonna 1924: "Suuri Pietari oli ensimmäinen bolshevikki..."). Ehdottaessaan kansalle muinaisia, patriarkaalisia sukulaissuhteita tsaarin ja tsaarittaren kanssa Nikolai taisteli samalla vallankumousta vastaan, tiettyä vallankumouksen syytä vastaan, joka liittyi kansan ja tsaarin uuteen suhteeseen.

Viitteet

[1] N.V. Kotrelev on tehnyt mainitun huomion luennossaan "Èpistoljarnoe povedenie russkih pisatelej" (LGU, marraskuu 1990).

[2] Ginzburg 1980, 5. On nähdäkseni täysin kiistatonta, että tärkeässä roolissa tässä oli Foucaultin homoseksuaalisuus, joka oli yhteiskunnassa "kiellettyä". Jos pohditaan tarttolaisen semiotiikan suhdetta Foucaulttiin, voidaan diskurssin analogiana pitää Lotmanin käsitettä "semiosfääri". Puuttumatta näiden käsitteiden eroihin tai yhtäläisyyksiin totean vain keskeisimmän eron: Lotman ei ole kiinnostunut semiosfäärin luomisprosessista, hänen näkökulmansa on tässä suhteessa teoreettinen eikä historiallinen.

[3] Tästä yhteisöstä ja sen toiminnasta ks. perusteellinen kirja: Al'tshuller 1994. Kirjallisesta tosista taas Tynjanovin samanniminen artikkeli suomennosantologiassa (Pesonen & Suni 2001, 233-254).

[4] Ks. tästä tarkemmin Pantshenko, A.M. Sillabitsheskaja poëzija kak zvutshastshaja retsh'. *Russkaja stihotvornaja kul'tura XVII veka*. Leningrad, 1973. Täältä on nähtävästi lähtöisin myös Tynjanovin kiinnostus runouden "lausuttuihin" muotoihin (artikkeli "Oda kak oratorskij zhanr" samasta kokoelmasta). Futuristinen runous, johon Tynjanov keskittyi, on mahdotonta ilman lausumista, performanssia (vrt. kuuluisa Vasilisk Gnedovin "Lopun runoelma", joka perustui käden äänettämiin eleisiin).

[5] Sidettä arkaismin diskurssin ja implisiittisen poliittisen konservatismen (ellei jopa nationalismen) välillä on tutkittu hiukan päätöksellä Irina Sandomirskajan lingvistiksessä teoksessa *Kniga o Rodine. Opyt analiza diskursivnyh praktik*. Wien, 2001.

[6] Tynjanov 1929, 91.

[7] On mielenkiintoista, että tämän ymmärsi jo Fedor Tjuttshev, romantikkorunoilija ja konservatiivinen poliittinen ajattelija. Tarkemmin Uvarovin doktriinin lähteistä ks. Zorin 2001 ja luku "Zavetnaja triada. Memorandum S.S. Uvarova 1832 goda i voznikovenie doktriny 'pravoslavie - samoderzhavie - narodnost'".

[8] Ilmaisu "miekka ja risti" kuuluu luonnollisesti ritariaikaan. On kiintoisaa, että vuonna 1915 yksi kiihkeimmistä konservatismen ideologeista, Vladimir Ern, ottaa sen hurmos-patrioottisen ja saksalaisvastaisen artikkelikokoelmansa otsikoksi.

[9] Sergei Gorodetski (1906, 72) olisi halunnut kuulua tähän joukkoon, muttei kyennyt, vrt. hänen artikkelinsa "Venäläisen kirjallisuuden lähitulevaisuuden tehtävät": "Kuvitelkaa, että teatteri yhtäkkiä itsenäistyy. Tai jonkun hiukset nousevat pystyyn. Tai siili nostaa piikkinsä pystyyn. Sellaista juuri on Ivanovin ja Remizovin kieli.

[10] Baileysia epäiltiin rituaalimurhasta, jonka uhrina oli kolmetoistavuotias Andrei Juschinski.

[11] Ks. Wortman 2000a, 332; 334. On vaikea löytää vertaista tälle perustavaa laatua olevalle Wortmanin työlle, ja paikoin olen jättänyt lähteet mainitsematta tekstitaloudellisista syistä.

[12] Wortman 2000a, 365-366.

[13] Ks. tarkemmin Wortman 2000b.

[14] Ks. Wortman 1992.

[15] Ks. tarkemmin Kolonitskij 1999, 80-85.

[16] Ks. esim. Stroev 1998 sekä Lotman 1992.

Kirjallisuus

Al'tshuller, M.G. *Predtetshi slavjanofil'stva v russkoj literature*. Ann Arbor, 1994.

Bahtin, M.M. K filosofii postupka. *Raboty 1920-h godov*. Kiev, 1994: 9-68.

Foucault, Michel. *Mots et les choses: une archéologie des sciences humaines*. 1966 [Engl. *Order of things: an archaeology of the human sciences*].

Ginzburg, Carlo. *The Cheese and the Worms. The Cosmos of a Sixteenth-century Miller*. Translated by John and Anne Tedeschi. London and Henley, 1980.

Gorodetski, Sergei. "Blizhajshtshaja zadatsha russkoj literatury". *Zolotoe runo* 4/1906.

Kolonitskij, B.I. "K izucheniju mehanizmov desakralizacii monarhii (sluhi i "polititsheskaja

pornografija" v gody Pervoj mirovoj vojny). *Istorik i revoljucija. Sbornik statej k 70-letiju so dnja rozhdenija Olega Nikolaevitscha Znamenskogo*. Sankt-Peterburg, 1999: 80-85.

Lotman, Ju. M. *Kul'tura i vzryv*. 1992.

Nietzsche, F. *Zur Genealogie der Moral*. Leipzig, 1892.

Pesonen, P. & Suni, T. (toim.) *Venäläinen formalismi: antologia*. Pieksämäki, 2001.

Tynjanov, Ju.N. *Arhaisty i novatory*. Leningrad, 1929.

Wortman, Richard S. "Nikolai II i obraz samoderzhavija". *Reformy ili revoljucija? Rossija 1861-1917. Materialy mezhdunarodnogo kollokviuma istorikov*. Sankt-Peterburg, 1992: 19.

Wortman, Richard S. *Scenarios of Power. Myth and Ceremony in Russian Monarchy*. Princeton 2000a. Vol. 2.

Wortman, Richard S. "Publizing the Imperial Image in 1913". *Self and Story in Russian History*. Ed. by Laura Engelstein and Stephanie Sandler. Ithaca, London, 2000b.

[\[nikolai_2.jpg\]](#) [\[moneta.jpg\]](#)